

ISSN: 2651-2742

2023- Cilt: 6, Sayı: 1

Sayfa: 88-104

Dergi Web Sitesi: <http://sita.cumhuriyet.edu.tr/tr/>

Gönderilme Tarihi: 04.04.2023

Düzeltilme Tarihi: 10.07.2021

Kabul Tarihi: 11.07.2023

Derleme Makalesi (Review Article)

KIŞ TURİZMİN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE KIŞ TURİZMİNİN ETKİLERİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA

A Conceptual Study On The Factors Affecting The Development Of Winter Tourism And The Effects Of Winter Tourism

Emrah KARA*

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Hüseyin ÇEKEN

Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Öz

Değişim ve dönüşümlerin hızla yaşandığı günümüzde seyahatler artık kültür, tarih, doğa, sağlık, gastronomi gibi alternatif turizm türlerine yönelik gerçekleşmektedir. Bu alternatif turizm türlerinden bir tanesi de kış turizmidir. 2022 yılında yayınlanan uluslararası dağ ve kış turizmi raporuna göre dünya genelinde 101 ülkede 2.000'in üzerinde kayak alanı ve yaklaşık 400 milyon kayak ziyaretçisi bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, kış turizminin gelişiminde hangi faktörlerin etkili olduğu ve kış turizminin ortaya çıkardığı etkileri detaylı olarak açıklamaktır. Klimatolojik ve jeomorfolojik özellikler, ulaşılabilirlik, mekanik tesisler ve kayak pistleri, konaklama imkânları ve niteliği, kara bağımlı olmayan etkinliklerin varlığı, ulusal ve uluslararası tanınırlık, eğitim ve kültür seviyesinin artması, kayak sporuna olan ilginin artması, yılbaşı ve sömestri tatilinin kış döneminde yaşanması ve devletin kış turizmine yönelik tutumu kış turizminin gelişimini etkileyen faktörler olarak ele alınmıştır. Kış turizminin gelişimini etkileyen bu faktörlere odaklanmak, kış turizminin planlı bir şekilde gelişmesini sağlamak ve kış turizmine katılan ziyaretçi sayısını arttırmak için önemlidir. Kış turizminin turizm faaliyetlerini tüm yıla yayması, turizmi 3S (deniz-kum-güneş)'in egemenliğinden kurtararak talebi daha dengeli hâle getirmesi, yerel kalkındırmayı hızlandırması, sektörel etkisi, ekonomik faaliyetlerin tamamlayıcısı olması ve göçü azaltması gibi birtakım olumlu etkileri bulunmaktadır. Kavramsal bir çerçeve oluşturulan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılacak olan kış turizmi ile ilgili araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Turizm, Kış Turizmi, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Etki.

* Sorumlu Yazar: emrahkara4852@gmail.com

Önerilen Atıf: Kara E. ve Çeken H. (2023). Kış Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kış Turizminin Etkileri Üzerine Kavramsal Bir Çalışma, Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, 6(1), 88-104

ABSTRACT

Today, where changes and transformations are experienced rapidly, travels are now carried out for alternative tourism types such as culture, history, nature, health and gastronomy. One of these alternative tourism types is winter tourism. According to the international mountain and winter tourism report published in 2022, there are over 2,000 ski areas and approximately 400 million ski visitors in 101 countries around the world. The aim of this study is to explain in detail which factors are effective in the development of winter tourism and the effects of winter tourism. Climatological and geomorphological features, accessibility, mechanical facilities and ski slopes, accommodation facilities and quality, existence of activities that are not dependent on snow, national and international recognition, increase in education and culture level, increase in interest in skiing, experience of new year and semester holidays in winter and state attitudes towards winter tourism are considered as factors affecting the development of winter tourism. It is important to focus on these factors that affect the development of winter tourism, to ensure the planned development of winter tourism and to increase the number of visitors participating in winter tourism. Winter tourism has some positive effects such as spreading tourism activities throughout the year, making tourism more balanced by freeing tourism from the dominance of 3S (sea-sand-sun), accelerating local development, sectoral effect, complementing economic activities and reducing migration. It is thought that this study, which has created a conceptual framework, will contribute to the literature and will shed light on future research on winter tourism.

Key words: Alternative Tourism, Winter Tourism, Economic and Socio-Cultural Impact.

1. GİRİŞ

Kayağın ilk olarak insanın doğa ile mücadelesi sonucunda çeşitli ağaç parçalarını kullanarak aletler yapması ile ortaya çıktığı düşünülmektedir. Tarihi 5000 yıl öncesine dayanan ilk kayaklar dişbudak, betula ve çam ağaçlarından yapılmıştır. (Gülsoy, 2014). Kış mevsiminin uzun ve sert geçmesi, insanları doğa koşulları ile başa çıkmak için çözüm yolu üretmeye sevk etmiştir. Karlı ve buzlu bölgelerdeki zorlu arazilerde, dağlık ve ormanlık alanlarda kolayca hareket edebilmek için kayaklar ulaşım aracı olarak kullanılmıştır. (Şebin, 2009: 15). Tarihsel süreçte ulaşım, avcılık ve askeri ulaşım aracı olarak kullanılan kayak günümüzde ise milyonlarca insanın eğlencesi ve sportif uğraşı haline gelmiştir (Tanyeri, 2018).

18. yüzyılın sonlarına kadar farklı amaçlarla kullanılan kayağın sportif yönü ağırlık kazanmaya başlamıştır (Şebin, 2009: 15). Kayağın, bir spor aracı olarak benimsenmesi ile birlikte ilk kez 1866 yılında Norveç'in Christiania şehrinde kayak müsabakaları düzenlenmiştir. Bu müsabakaların insanlarda büyük bir ilgi uyandırması üzerine 1879'da Oslo şehrinde daha büyük bir organizasyon gerçekleştirilmiştir (Gülsoy, 2014). Kayak sporunun dünya genelinde yaygınlaşması ve bir resmiyet kazanması adına 1924 yılında İsviçre'nin Bern şehrinde Uluslararası Kayak Federasyonu (International Ski Federation-FIS) kurulmuştur (Tanyeri, 2002: 21).

Kayak sporunun ana vatanı Norveç olarak bilinmekte ve Norveç dilinde "ski" kelimesi "uzun tahta parçası" anlamına gelmektedir. Ancak, kayak sporunun Norveç'te ortaya çıkmasına rağmen gelişimini tamamlayıp bir endüstri hâline dönüşmesi ise İsviçre'de gerçekleşmiştir (Demiroğlu, 2014). Arz yönünden, yaz sezonu boyunca turistlere hizmet sağlayan ve o güne dek kış sporları faaliyetleri ile de kış sezonunu dinamik tutmaya çalışan İsviçre konaklama

endüstrisi için mevsimsellik sorununu kıracak bir fırsat oluşturmuştur (Hudson, 2000). Böylelikle, potansiyel bir seyahat pazarı oluşmuş ve kış turizmi faaliyetleri başlamıştır.

Kayak sporunun, 1928 ve 1932 yıllarında düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na girmesi ile popülerliği artmış, özellikle de elit olarak adlandırılan kesimce benimsenmiştir. Kış turizmi ilk gerçekleştirildiği dönemde üst düzey gelir grubuna hitap etse de teknolojik gelişmeler ve refah seviyesinin artmasıyla birlikte orta ve alt düzey gelir grubunun da katıldığı bir faaliyete dönüşmüştür. Kış turizminin asıl gelişimini sağlaması ve yaygınlaşması 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren olmuştur (Hudson, 2003). Nitekim uluslararası dağ ve kış turizmi raporunda her yıl yaklaşık 400 milyon kayak severin kış turizmi destinasyonlarını ziyaret ettiği belirtilmiştir (Vanat, 2022).

Kış turizminin gelişimine paralel olarak kış turizmi talebi de her geçen yıl artmaktadır. Dolayısıyla, kış turizminin gelişimini etkileyen faktörler üzerinde durmak ve kış turizminin etkilerine odaklanmak kaçınılmazdır. Literatürde kış turizminin gelişimini etkileyen faktörlere kısmen yer verilmiş ve sınırlı sayıda çalışmada da etkileri üzerinde durulmuştur. Kış turizmi çerçevesinde literatürdeki bu boşluktan yola çıkılarak bu çalışma tasarlanmıştır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı kış turizminin gelişimini etkileyen faktörleri ve kış turizminin etkilerini açıklamaktır. Kavramsal bir çerçeve çizilen bu çalışmada, kış turizmi kavramı üzerinde durulmuş, kış turizminin önemine değinilmiş, kış turizminin gelişimini etkileyen faktörler ve kış turizminin etkileri detaylı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın daha sonraki süreçte yapılacak olan kış turizmi ile ilgili araştırmalara yol gösterici nitelikte olacağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. KIŞ TURİZMİ KAVRAMI

Teknolojinin gelişimi, bilgiye erişim kolaylığı ve coğrafi sınırların ortadan kalkması gibi faktörler, insanların hayatlarına büyük ölçüde etki etmiştir. İnternet ve diğer iletişim teknolojileri sayesinde insanlar dünyanın farklı köşelerindeki kültürleri, yerleri ve deneyimleri keşfetme imkânına sahip olmuşlardır. Bu durum da insanların bakış açılarını genişletmiş ve seyahat anlayışlarını değiştirmiştir. İnsanlar artık farklı kültürleri deneyimlemek, doğal güzellikleri görmek ve yeni yerler keşfetmek gibi çeşitli motivasyonlara sahiptirler. Deniz-kum-güneş anlayışı günümüzde hala trend olsa da insanlar farklı deneyimler arayışına girmekte ve daha özgün, otantik ve doğa ile iç içe olan tatil seçeneklerini tercih etmektedirler (Uçar, Çeken ve Ökten, 2017: 3). Bunun sonucunda da farklı turizm türlerinin harmanlandığı alternatif turizm türleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu alternatif turizm türlerinden bir tanesi de kış turizmidir. Kış turizmine olan ilgi her geçen gün artmakta ve insanlar farklı mekânlarda, manzaralarda ve otantik değerler içinde bulunmak istemektedir.

Kış turizmi; *“odağında kayak sporunun bulunduğu ve buna uygun karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahatleri, konaklama ve diğer hizmetlerden yararlanmayı kapsayan faaliyet ve ilişkilerin bütünüdür”* şeklinde tanımlanabilir (İncekara, 1998: 3). Kara (2020) kış turizmini, kış aylarında kar yağışına bağlı olarak, dağların ve yüksek arazilerin olduğu ortamda, temelinde kış sporlarının olduğu ve doğayla bütünleşmek isteyen turistlerin bu yörelere yaptıkları seyahatler şeklinde ifade etmektedir. Diğer bir tanıma göre ise kış turizmi, kar koşullarının elverişli olduğu ve uygun eğimli arazilerin bulunduğu yörelerde kış aylarında kış sporlarını gerçekleştirmenin yanı sıra konaklama, yeme-içme ve gezip görme vb. etkinlikleri de kapsayan sportif faaliyetlerin ağırlık kazandığı bir turizm türüdür (Doğaner, 1997; Flagestad ve Christine, 2001).

Kış turizminin odağında kayak sporu olmasına karşın kış ayları dışındaki geri kalan zamanda kış turizmi alanları kırsal turizm, yayla turizmi, trekking, festivaller ve kamp etkinliklerini gerçekleştirmek amacıyla kullanılması önem arz etmektedir. Kış turizmi alanlarının diğer zamanlarda da kullanımı turizm faaliyetlerini gerek çeşitlendirmede gerekse de yılın on iki yayılmasına imkân sağlamaktadır (Katkat ve Mızrak, 2006: 33; Ağger, 2011: 6). Böylelikle, kış turizmi alternatif olmaktan ziyade bir tamamlayıcı olarak ortaya çıkmaktadır.

Kış turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirileceği alanların yeterli miktarda kar alması, kar kalitesi ve kar kalınlığı kış sezonunun uzunluğu açısından önem arz etmektedir. Bu özelliği taşıyan veya barındıran alanların kış turizmi için ideal alanlar olacağı düşünülmektedir (Aytaç, Çağlak, Bozdağ ve Çiftçi, 2014: 294). Kış turizmi alanlarındaki karın yerde kalma süresi, kayak merkezlerinin bulunduğu alanların topografik yapısı, güneşli gün sayısı ve ulaşılabilirlik unsurları kış turizminin temel bileşenleridir (Koşan, 1996: 3-6). Diğer bir yandan, kış turizmine ev sahipliği yapacak olan bölgenin veya yörenin manzarası, florası, egzotik havası, otantik ve kültürel öğeleri ile sahip olduğu mekanik tesislerin kalitesi, yiyecek-içecek işletmelerinin çeşitliliği ve eğlenceye yönelik ünitelerin varlığı kış ürününün çekiciliğini arttıran faktörlerdir (İncekara, 1998: 3). Ayrıca, kış turizminde iddialı olmak isteyen ülkeler veya bölgeler sahip oldukları jeomorfolojik ve klimatolojik özellikleri göz önünde bulundurmalıdır (Kara, 2020). Turistik ürün çeşitlendirme açısından önemli bir turizm türü olan kış turizminin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Albayrak, 2013; Kara, 2020):

- Kış turizmi, turizm talebini daha dengeli hâle getirmeye imkân sağlamaktadır.
- Turizmi mevsimsellikten kurtarmaya yardımcı olmaktadır.
- Kış aylarında kış turizmi açısından değerlendirilen alanlar yaz aylarında yayla turizmi, kırsal turizm, trekking, gençlik ve spor kampı gibi diğer etkinliklerin yapılmasına da fırsat sunmaktadır.
- Kış turizmi dağlık alanlar ve ormanlık bölgeler gibi âtil kalan alanların değerlendirilmesine imkân verirken bu yörelerde talep oluşturulmasına ve turizm sektöründen pay elde edilmesine yardımcı olmaktadır.
- Kış turizmi gerçekleştirildiği yöreye ekonomik katkı sağlarken aynı zamanda yöresel istihdam yaratmaktadır. Ancak, diğer turizm türleri ile karşılaştırıldığında daha fazla altyapı ve üstyapı yatırımı gerektirmektedir.
- Kış turizmi ziyaretçileri her yaşta ve farklı eğitim düzeylerinden olurken genellikle yüksek gelir düzeyi grubuna hitap eder ve diğer turizm türlerine oranla harcama yönü daha yüksektir.
- İnsanları kış turizmine karşı çekici kılan temel olgu farklı bir sporu gerçekleştirmek, merak ve öğrenme duygusudur. Kış turizmine katılan turistler farklı olanı deneyimlemek ve keşfetmek, öğrenme isteği içerisinde yer alan riski görmek, adrenalin, macera, doğayla mücadele vb. tutkularını giderme arzusu içinde yer alan turistlerdir.
- Kış turizmi, yerel kalkınmayı hızlandırmaktadır.
- Kış turizminin geliştiği yörelerde diğer sektörlerinde gelişmesi hızlanmaktadır.
- Kış turizmi gerçekleştirildiği yörelerdeki dağlık alanları maddi değere dönüştürmektedir.

- Kış turizmi, sanayi açısından yetersiz, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin ağırlık kazandığı yörelerde tamamlayıcı rol oynamaktadır.

2.1. Kış Turizminin Gelişimini Etkileyen Faktörler

Turizm sektörünün modern anlamda bugünkü hâlini alması 19. yüzyıldaki Sanayi Devrimi'ne kadar dayanmaktadır. Sanayi Devrimi ile birlikte, makineleşmeye geçilmiş ve insanlar daha çok boş zamana sahip olmuş, buharlı makinelerin keşfi ile de ulaşım önem kazanmış ve tüm bu gelişmeler ışığında turistik faaliyetlerin gelişmesi kaçınılmaz olmuştur. 20. yüzyıldaki küreselleşme olgusuyla ulaşım araçlarında konfor ve hız artmış, kitle turizmi hem geniş coğrafyalara yayılmış hem de uzak bölgeler arasındaki seyahat süresi kısalmıştır (Bull, 1995). Turizm talebinin artması yönündeki bu gelişmelere, turizm arz imkânlarında yaşanan değişim ve inovatif gelişmelerde katılmış, turizm sürekli değişen ve gelişen, farklı ritüelleri olan, çok yönlü dinamik bir sektör haline gelmiştir. Değişim ve gelişim trendinin yaşandığı günümüz dünyasında seyahatler artık kültür, tarih, doğa, sağlık, gastronomi gibi alternatif turizm türlerine yönelik gerçekleşmektedir. Bu alternatif turizm türlerinden bir tanesi de kış turizmidir (Halloway ve Taylor, 2006).

Kar yağışının fazla olduğu yüksek dağlık alanlar kış turizmi için son derece elverişli bir konuma sahiptir. Bu kış turizminin de temel arz değerini oluşturur. Kar olgusunu, kış turizmi çerçevesinde bir turistik ürün haline getirip mevcut potansiyeli değerlendirmek hem yerel ekonomilere hem de ülke ekonomilerine büyük katkılar sağlayacaktır. Kış turizminin gelişmesi birden çok faktörün bir araya gelmesiyle mümkündür (Kara, 2020). Turizmin gelişmesinde boş zaman ve gelir faktörleri ön plana çıksa da kış turizminin gelişmesinde birtakım farklı faktörler vardır. Belirli bir bölgede kış turizmi arzı ve talebinin gelişimini etkileyen faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Özgüç, 2007; Doğaner, 1997; Doğaner, 2001; İncekara, 1998; Koşan, 1996; Hudson, 2000):

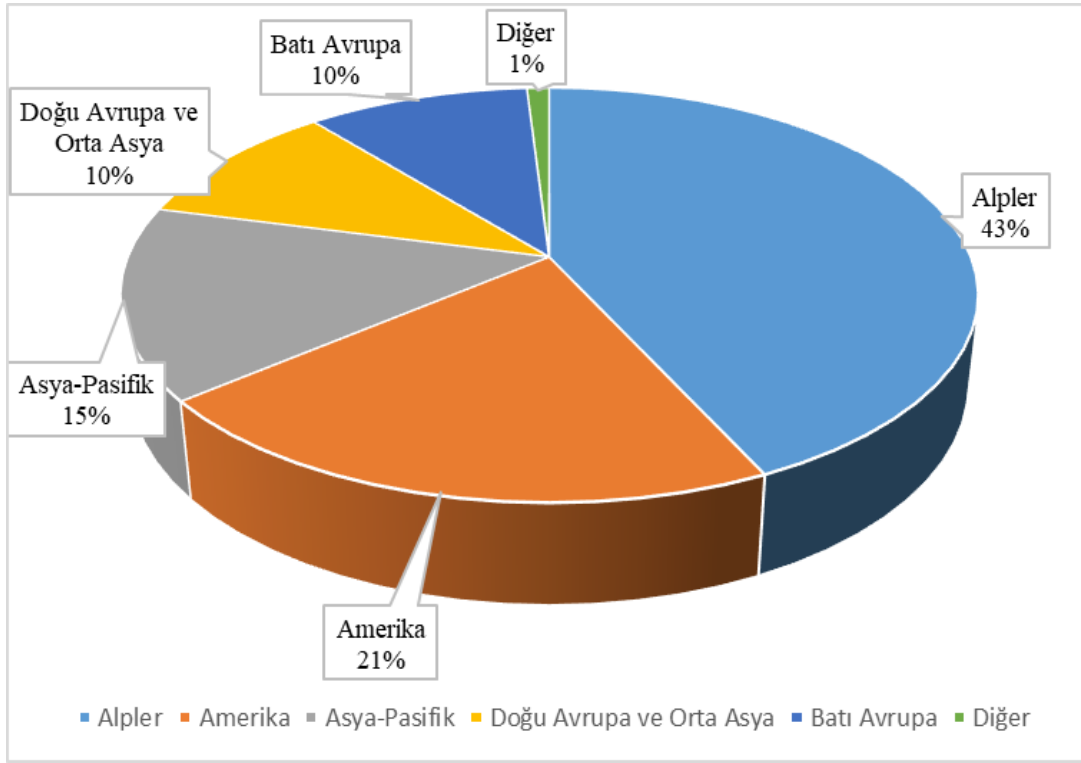
- Klimatolojik özellikler (İklim, rüzgâr, sis, bulutluluk, nem, güneşlenme süresi)
- Jeomorfolojik özellikler (Topoğrafya, yükseklik/irtifa, bakı, eğim, karasallık)
- Kar kalınlığı
- Kar kalitesi
- Karın yerde kalış süresi
- Büyük metropollere olan uzaklık
- Ulaşılabilirlik
- Mekanik tesisler ve kayak pistleri
- Enerji ve su kaynaklarının yeterliliği
- Yöredeki mevcut konaklama imkânları ve niteliği
- Yörede kara bağımlı olmayan etkinliklerin varlığı
- Yöredeki mevcut rekreasyonel etkinliklerin çeşitliliği
- Yeme-içme hizmeti veren restoranların çeşitliliği ve sayıları
- Farklı düzeydeki konaklama tipleri ve imkânları
- Ulusal ve uluslararası düzeydeki tanınırlık

- Tanıtım/pazarlama faaliyetleri
- Kitle iletişim araçları ve internet ağının gelişmesi
- Eğitim ve kültür seviyesinin artması
- Kayak sporuna olan ilginin artması
- Yılbaşı ve sömestri tatilinin kış döneminde yaşanması ve kış turizmine olan ilginin artması
- Kar festivalleri ve kara yönelik etkinliklerin ilgi uyandırması
- Kış turizminin kırsal ve yerel kalkınma açısından bir araç olarak görülmesi
- Devletin kış turizmine yönelik tutumu ve desteği
- Yönetişim
- Kış turizmi bilincinin artması

Yukarıda görüldüğü gibi kış turizminin gelişimini etkileyen birçok olumlu faktör olmakla birlikte kış turizmini olumsuz yönde etkileyen faktörlerde mevcuttur. Küresel ısınma, mevsimsel değişiklikler, sera gazı, asit yağmurları ile altyapı ve üstyapı yetersizliği kış turizminin gelişimini etkileyen tehdit unsurlarını oluşturmaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün yayımladığı rapora göre dünyadaki ortalama hava sıcaklığında yaşanacak 1°C'lik artışın kar sınırını 150 m değiştireceği yönündedir. Alpler' deki sıcaklıkların 1°C artması durumunda ise kayak süresini kış aylarında 4 hafta, ilkbaharda 6 hafta azaltacağı tahmin edilmektedir (Hantel, Ehrendorfer ve Haslinger, 2000). Öte yandan, kayak merkezinde kullanılan fosil yakıtların doğaya salınımı sonucunda gelecek süreçte olumsuz etkisini göstermesi beklenmektedir. Bir diğer önemli konu ise son zamanlarda kayak sporuna olan ilginin artmasıyla birlikte bireylerin kayak merkezlerine daha çok özel araçlarıyla gitmesidir. Bu durum doğaya olan karbondioksit salınımını arttırmaktadır. Kış turizmine katılmada toplu taşımayı kullanmanın doğaya fazladan yaklaşık 68 kg sera gazı salınımını önleyebilecektir (Demiroğlu, 2014). Sürdürülebilir bir kış turizminin varlığı ancak bu tehdit unsurlarının etkisini en aza indirmekle mümkün olacaktır.

2.2. Kış Turizminin Önemi

Günümüzde dünya kış turizmi pazarının büyüklüğünü ve hacmini kestirebilmek güç olsa da bu konuda yapılan araştırmalar bulunmaktadır. Vanat (2021) kış turizmi raporunda dünya kış destinasyonlarının 6 bölgede toplandığını ifade etmektedir. Bunlar; Alpler, Batı Avrupa, Doğu Avrupa ve Orta Asya, Amerika, Asya-Pasifik ve diğer bölgelerdir. Bu bölgeleri ziyaret eden kayak severlerin oranı aşağıda Şekil 1 üzerinde gösterilmektedir.

Şekil 1: Dünya Kış Ziyaretçilerinin Dağılımı (Vanat, 2021)

Şekil 1’de görüldüğü üzere kayak pazarını %43 oranıyla ilk sırada Alpler, %21’lik oranı ile ikinci sırada Amerika, %15 ile de üçüncü sırada Asya-Pasifik bölgeleri oluşturmaktadır. Doğu Avrupa ve Orta Asya ile Batı Avrupa bölgelerinin payı eşittir. Diğer bölgelerin oranı ise %1’dir. Alpler’in dünyanın en büyük ve en çok ziyaretçi ağırlayan bölge olmasının sebebi ise bu bölgede yer alan ülkelerin kayağı milli bir spor olarak görüp kalkınma politikalarında yer vermesinden kaynaklanmaktadır.

2021 yılı verilerine göre 86 ülkede karla örtülü açık kayak alanı, 15 ülkede kapalı kayak alanı olmak üzere dünya genelinde toplamda 101 ülkede kış turizmi faaliyeti gerçekleştirilmektedir. En son gerçekleştirilen envanter çalışmaları doğrultusunda dünya genelinde 5716 kayak alanı belirlenmiştir. Ancak, bu alanların bazıları sınırlı sayıda lift ve ilkel ekipman barındırdığı için bir ölçüt belirlenmiştir. Bu bağlamda 4’ten fazla lifte sahip 2084 alan, kayak merkezi olarak nitelendirilmektedir. Bu kayak merkezlerinin %37’si Alp ülkelerinde yer almaktadır. Kış sezonu boyunca 1 milyondan fazla kayak ziyaretçisine ev sahipliği yapan kayak merkezleri büyük kayak merkezi olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, dünya da 1 milyondan fazla kayak ziyaretçisine ulaşan 52 adet büyük kayak merkezi bulunmaktadır. Bu kayak merkezlerinin %79’u Alpler’de yer almaktadır. Bununla birlikte dünya genelinde 25.939 lift kullanılmaktadır. Doğu Avrupa ve Çin kış turizmi açısından son yıllarda en çarpıcı gelişme kaydeden destinasyonlar olarak görülmektedir. Ancak, bu destinasyonlara Türkiye’nin de içinde yer aldığı bir dizi ülke katılmaktadır. Kayak merkezlerinin bulunduğu dağlık alanlarda ise 6 milyon yatak kapasitesinin olduğu tahmin edilmektedir (Vanat, 2021).

Kış turizmi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkardığı birçok ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri ile birlikte üzerinde durulan önemli konulardan bir tanesidir. Özellikle kış turizmi ülkeler için ekonomik etkileri ile vazgeçilmez bir hale gelmiştir. Kış turizmi, yöre açısından önemli bir gelir kaynağı oluşturur (Unbehaun, Pröbstl ve Haider, 2008), yatırım ve istihdam imkânı sağlar. Tranos ve Davoudi (2014), Avrupa’daki kış turizmi

endüstrisinin yaklaşık 50 milyar avro gelir sağlayarak turizm ekonomisine önemli bir katkı sağladığını, Koşan (2013), kış turizmi faaliyetlerinin Alp ekonomisinin yaklaşık %10-12'sini oluştururken dünya turizm pazarından da yaklaşık %4 pay aldığını belirtmektedir. Öte yandan, Avusturya'da kış sporları ve kış turizmi doğrudan ve dolaylı olarak gayri safi yurtiçi hasılanın %4,9'unu oluştururken (Arbesser, Grohall, Helmenstein ve Kleissner, 2010), İsviçre'de kış turizmi faaliyetleri en önemli gelir kaynağı konumundadır (Koenig ve Abegg, 1997). Alpler'deki turizm sektörünün ana faaliyet alanlarından biri olan yiyecek-içecek işletmelerinde %7 istihdam sağlandığı tahmin edilmektedir. Alpler'de bulunan Berner Oberland, Graubünden, Wallis, Tirol, Salzburg ve Südtirol' de turizmin lokomotif sektör konumunda olduğu ve %10'dan fazla istihdama katkı sağladığı belirtilmektedir (Tourismus Benchmarking, 2010).

Kış turizmi faaliyetleri gerçekleştirildiği yörenin gelişimine katkıda bulunurken ayrıca o yöredeki diğer ekonomik faaliyetlerin büyümesine de yardımcı olmaktadır (Claudet ve Ghantous, 2013). Diğer yandan, turizmi mevsimsellikten kurtarır. Kış turizmi turistik ürün çeşitlendirmesine fırsat sunar ve bu da turistlerin memnuniyetini sağlar (Türkdoğan, 2010). Bu olumlu yönlerin yanı sıra yerel kalkınma sürecini hızlandırması ve göçü önlemesi gibi etkilerinden dolayı kış turizmi büyük bir önem arz etmektedir (Kara, Dalgın, Çeken, 2021).

Türkiye açısından kış turizmi arzını değerlendirdiğimizde en son verilere göre toplam 60 kayak alanı bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022; Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2022). Uludağ, Palandöken, Sankamış, Erciyes, Kartalkaya ve Ilgaz kayak merkezleri ülkemizdeki en önemli kayak merkezleri arasındadır (Kara, Dalgın ve Çeken, 2021; KTB, 2022). 807 bin ulusal kayakçıya sahip Türkiye yaklaşık 1.200 bin kış turistine ev sahipliği yapmaktadır. Ziyaret eden turistler arasında yabancı turistlerin payı %15'dir. Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistler ise özellikle Rusya, Ukrayna ve İran'dan gelmektedir. 2011 yılında Erzurum'da 58 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen üniversiteler arası kış olimpiyatları sayesinde Türkiye kış turizmi açısından uluslararası düzeyde dikkat çekmiştir (Vanat, 2021).

Türkiye'de kayak alanlarının bulunduğu dağlık alanlardaki konaklama işletmeleri 15 bin oda kapasitesi sunmaktadır. Kış turizmini daha da geliştirmek ve kayak merkezi sayısını 100'e çıkarmak için büyük bir proje düşünülmektedir. 50 milyar Euro'luk yatırım ile 14 milyon kayak ziyaretçisi ağırlamak için 1.000 yeni lift ve 275 bin yatak kapasitesini içeren proje üzerinde tartışılmaktadır. Türkiye'de tesis sayıları her geçen gün artıyor olsa da uluslararası kış destinasyonları ile rekabet edecek aşamada değildir (Vanat, 2021).

Türkiye geçmişten günümüze deniz-kum güneş destinasyonu olarak algılansa da kış döneminde ağırladığı turist sayısının turizm gelirleri içerisindeki oransal etkisinin yaklaşık 2 kat olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Çakmak ve Yılmaz, 2017: 90). Katkat ve Mızrak (2006) benzer bir şekilde kış turizmine yapılacak yatırımların yaz turizmine kıyasla ülkeye daha fazla gelir getirebileceğini belirtmiştir. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren önemli atılımlarla birlikte ivme kazanan kış turizmi hacmi iç pazarda her geçen büyüye de ülkeye olan döviz girdisini arttırmak için yabancı turist çekecek kış turizmi merkezleri geliştirilmeye çalışılmalıdır (Akkuş, 2019). Burada amaç, dışımızda gerçekleşen talebi buralara yönlendirmektir. Bu da ancak büyük yatırımlarla mümkündür.

Hem uluslararası hem de ulusal düzeyde kış turizminin mevcut durumuna ilişkin en güncel sayısal veriler ortaya koyulmuştur. Bu veriler ışığında dünya kış turizmi pazarı ve hacminin oldukça büyük olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye kış turizmi açısından Avrupa'daki destinasyonlarla karşılaştırıldığında çok eski bir geçmişe sahip değildir, ancak son dönemdeki

gelişmeler çerçevesinde gerçek potansiyelini değerlendirme konusunda umut vaat edicidir. Türkiye coğrafi konumu dikkate alındığında kış turizmi açısından oldukça avantajlıdır. Nitekim 2000 metre üzerinde çoğunluğu %5 ve üzeri eğime sahip 156.000 km² 'lik alana sahip Türkiye ile 191.000 km²'lik yüzölçümüne sahip kış turizminde popüler olan Alpler kıyaslandığında Türkiye'nin bu potansiyeli daha iyi anlaşılmaktadır (Somuncu, 2004). Bu bağlamda, uygun yükselti ve yoğun kar yağışının yaşandığı dağlık alanlara sahip ülkeler kış turizmi faaliyetleri üzerine yoğunlaşmalı ve ekonomik kazanç sağlamaya odaklanmalıdır.

2.3. Kış Turizminin Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri

Türkiye'de doğal kaynakların dağılımındaki eşitsizlikten dolayı bölgelerarası dengesizlikler ortaya çıkmaktadır. Doğal, kültürel ve ekonomik yönden kaynak sıkıntısının yaşandığı bölgeler kalkınma ve gelişme sürecinde diğer bölgelere kıyasla geri kalması kaçınılmaz bir durum olarak gözükmektedir. Türkiye'nin gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer aldığını düşündüğümüzde kalkınma sürecine önem vermesi, reel bir büyüme sağlaması ve küresel ekonomilerle rekabet edebilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Gelişme sürecinde dezavantajlı konumda olan bölgelerin yerel bağlamda kalkınma sürecine dâhil olması ancak devlet otoritesinin yapacağı yatırımlar ve müdahaleler ile gerçekleşebilir (Dinler, 1994: 117; Koşan, 1994: 33). Burada devlet bölgelerin mevcut üstünlüklerini ve bölgelerin sahip oldukları kaynakları rasyonel bir şekilde kullanmada etkili olmalıdır. Bu kaynaklardan bazıları ekonomik bir değere sahip değilse de kış turizmi ile ekonomik bir değere dönüşmektedir. Türkiye'nin jeomorfolojik ve klimatolojik özelliklerinden dolayı çoğu bölgede karın ortalama yerde kalış süresi 4 ay civarındadır. Türkiye'deki mevcut kış şartlarını ve kar yağışını dikkate aldığımızda "Beyaz Altın" olarak nitelendirilen karın geri kalmış bölgelerin kalkınmasına ve yörelere ekonomik anlamda bir hareketlilik getireceği muazzam bir potansiyel bulunmaktadır. Kış turizmi sayesinde bu mevcut potansiyelin efektife dönüştürülmesi ile yöre ekonomisine ciddi katkılar sağlanacaktır.

Türkiye, coğrafya açısından yüzölçümünün yaklaşık %55'i 1500-3000 metre yükseltiye sahip dağlık alanlarla kaplı Alp-Himalaya dağ kuşağının olduğu bir bölgede yer almaktadır. Ayrıca, Beydağları, Toroslar, Balkanlar, Aladağlar, Munzurlar, Cilo ve Sat Dağları ile Kaçkarlar, Avrupa'daki Alpler ile aynı zaman diliminde oluşum sürecine başlamıştır (İncekara, 1998: 18). Bu bağlamda, dağ sporları ve kış turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip Türkiye'nin bu potansiyeli ekonomik kazanç sağlama yoluna giderek değerlendirmesi gerekmektedir. Kış turizminin etkilerini ekonomik ve sosyokültürel olmak üzere iki başlık altında ele alabiliriz. Bunlar:

Ekonomik Etkiler

- Sosyokültürel ve ekonomik yönden geri kalmış dağlık yörelerin gelişmesine ve kalkınmasına yardımcı olur.
- Turizmi mevsimsellikten kurtarır.
- Kış turizmi, turizm talebini iç bölgelere yönlendirmeye yardımcı olur ve bu yörelerin ekonomik olarak gelişmesini sağlar.
- Kış turizmi sayesinde yörede turistik ürün çeşitliliği sağlanmış olur.
- Kış turizmi, sezonluk işsizliği azaltmaktadır.
- Yöre halkına kazanç sağlama fırsatı sunar.

- Kış turizmi yerel kalkınma sürecini hızlandırır (Kara, 2020).
- Kırsal yörelerde kış turizminin gelişmesi aynı zamanda kırsal kalkınma hamlelerini de destekler.
- Kış turizmi açısından yörede yapılan yatırımlar yeni iş sahalarının oluşmasına fırsat verir ve birçok ekonomik faaliyetin birbiri ile iş birliği içinde gelişmesine de yardımcı olur. Örneğin; inşaat, ulaşım, gıda, sanayi, tekstil vb. sektörlerin gelişimini olumlu yönde etkiler (Şebin, 2009: 21).
- Kırsal bölgelerden kentlere olan göçü azaltır.
- Kış turizmi merkezlerinin geliştiği alanlar altyapı olanaklarının gelişmesine imkân tanır. Ulaşım, kanalizasyon, otopark, ışıklandırma, WC, çöp konteynırı, arıtma ve su sistemlerinde iyileşmeler ve yenilikler yapılır.
- Bölgelerarası dengesizlik sorununun giderilmesine katkıda bulunur.
- İstihdam açısından yöresel ek talep yaratır. Kayak merkezlerinin kurulması o yörede yaşayan yerel halka yeni bir iş imkânı sunar.
- Kış aylarında kış turizmi için kullanılan tesisler ve alanlar yaz aylarında kırsal turizm, yayla turizmi, festivaller ve off-road yarışmaları vb. çeşitli faaliyetler için de kullanılabilir. Bu durum yörede turizmin sürdürülebilirliği açısından büyük bir önem arz etmektedir.
- Kış turizmi, sanayi açısından yetersiz, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin ağırlık kazandığı yörelerde tamamlayıcı bir sektör olarak önemli rol oynamaktadır.
- Kayak alanları civarında bulunan yerel halkın konut ve arsalarının ekonomik değeri katlanmaktadır.

Sosyo-kültürel Etkiler

- Farklı bölgelerden ve değişik statülerden insanların kayak sporu odağında bir araya gelmesi sonucunda bireyler arasında sosyal ilişkiler ve kalıcı dostluklar gerçekleşir (Kılıçarslan, 2008).
- Kış turizmi sayesinde yörede farklı kültürlerin kaynaşması söz konusudur.
- Kış turizminin yörede gelişimi yerel kültürün tanıtımı ve uluslararasılaşmasına katkı sağlamaktadır.
- Kış turizmi, yörede özellikle sektörde çalışanların, yerel esnafın ve halkın yabancı dillerini geliştirir ve bu da kültürlerarası dayanışmayı pekiştirir.
- Toplumun her kesimine hitap eden kış turizmi aynı zamanda spor faaliyetlerini gerçekleştirmeye imkân tanır. Doğada spor faaliyetleri bireye fiziksel yönden bir avantaj sağlarken aynı zamanda psikolojik ve ruhsal açıdan da katkı sağlamaktadır (Bereket, 1997).
- Kış turizmi, kar festivalleri ve çeşitli eğlencelerin düzenlenmesini teşvik eder ve yörede yerel halk ile ziyaretçilerin katılımıyla adeta bir şölen havası gerçekleşmesine imkân verir.
- Kış turizmi, aile pansiyonculuğunu geliştirir.

- Kış turizmi yöredeki kadınların ürettiği ürünleri satmasına paralel olarak ailedeki rolünün güçlenmesine ve toplumdaki statüsünün daha da artmasına imkân tanımaktadır.
- Kış turizminin kırsal veya dağlık yörelerde gerçekleşmesi bu yörelerdeki suç olaylarını (terörizm, kaçakçılık vb.) azaltır ve asayiş sağlar. Güvenlik unsuru, bir turistini yöreye ziyareti için ilk koşuldur.

Kış turizminin gelişmesi tüm bu olumlu yönlerin yanı sıra birtakım olumsuz çevresel, doğal ve sosyokültürel etkilere de neden olmaktadır. Bu etkiler şu şekilde sıralanabilir (Weiss, Norden, Hilscher ve Vanreusel, 1998; Clifford, 2002; Laiolo ve Rolando, 2005; Isselin-Nondedeu ve Bédécarrats, 2006; Korňan, 2016):

- Kış turizminin gelişmesi ve o yöredeki konaklama tesisi sayısının artmasıyla birlikte arsa ve gayrimenkul fiyatlarında spekülâtif artışlar görülebilmektedir.
- Kayak merkezlerine taşıma kapasitesinin üstünde ziyaret gerçekleştirilmesi ve yoğun kullanılması doğal alanların tahribatına neden olarak ekolojik dengeyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir.
- Kış turizminde aşırı ziyaret sonucunda doğal ve kültürel çekiciliklerin yitirilmesine ve otantikliğin bozulmasına neden olabilmektedir.
- Bazı bölgelerde doğal kar yağışının yetersiz olduğu dönemlerde yapay kar yağdırılması toprağın fizyolojik dengesinin değişmesine, doğal görüntünün bozulmasına, çimlerin zarar görmesine ve zeminde buzlaşmaya neden olmaktadır. Bu bağlamda, flora kendini yenileme özelliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.
- Kayak merkezlerinde bulunan mekanik tesisler (telesiyej, yürüyüş bandı vb.) ve konaklama işletmelerinin kullandığı fosil yakıtlar hava kirliliği açısından tehdit oluşturmaktadır.
- Kış turizmi dağ ekosistemlerindeki vahşi yaşamı (vaşak, ayı, sığın, ren geyiği vb.) olumsuz etkilemektedir.
- Elektrik ve telesiyej kablo hatları, kuşların ölümüne neden olurken aynı zamanda kuş popülasyonunu etkileyebilmektedir.
- Yöredeki kış turizminin gelişmesi yerel halkın misafirperverlik duygusunu kötüye kullanılmasına neden olabilir. Hanutçuluk, bir ürüne veya hizmete değerinden fazla bedel talep etmek gibi davranışlar turizmin imajını ve turistini sadakatini olumsuz etkiler.
- Kış aylarında kayak merkezi güzergâhlarında trafik yoğunluğu oluşmakta ve bu da bölge halkının yaşamını olumsuz etkilemektedir.
- Kış turizminin geliştiği yörelerde su sorunu yaşanabilmektedir. Kış döneminde kalabalık bir ziyaretçi kitlesinin kayak merkezlerine gittiğini düşündüğümüzde sınırlı olan su kaynakları bazen yetersiz kalabilmektedir. Ayrıca, mevsim sıcaklıklarının 0°'nin altına inmesiyle su şebekesi hattındaki borular donabilmektedir.

- Yapay kar sistemleri su kaynaklarının kullanımında dezavantaj oluşturmaktadır. Su kaynaklarının aşırı kullanımı yeni su kaynaklarının bulunmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu da su kıtlığının yaşandığı günümüzde artan bir maliyet kalemidir.
- Kış turizmi, yörede toprak erozyonu ve peyzaj bozulmasına neden olmaktadır.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Kayağın kullanım amacı tarihsel süreçte değişikliğe uğramış ve günümüzde milyonlarca insanın seyahat ettiği bir turizm pazarına dönüşmüştür. Devasa boyutlara ulaşan kış turizmi pazarı her geçen yıl ziyaretçi sayısını arttırırken bu turizm türüne yönelik yatırımlar da hız kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda, kış turizminin gelişimini etkileyen faktörler üzerinde durulması kaçınılmazdır.

Kış turizminin gelişiminde şüphesiz ilk başta jeomorfolojik ve klimatolojik özellikler gelmektedir. Kayak merkezlerinin kuruluş yeri seçiminde uygun yükselti, eğim, baki, iklim ve rüzgâr gibi birtakım özellikler dikkate alınmaktadır. Örneğin bir kayak merkezinin 1000 metre altında olmasını beklemek doğru değildir. Çünkü uygun yükseltinin altındaki yerlerde karın yerde kalış süresi oldukça kısadır. Bu da kış turizmi faaliyetlerinin çok dar bir zamana sıkışmasına neden olacaktır. Bunun yanı sıra gerekli eğimin olmadığı yerde kış turizmi faaliyetlerini gerçekleştirmek mümkün olmamaktadır. Öte yandan, dağların güney yamaçlarında kayak merkezleri kurulmamalıdır. Güney yamaçlarına güneş ışınlarının düşüş açısından dolayı karla kaplı alanlar hızlı bir şekilde eriyeceği için dezavantaj oluşturmaktadır. Kayak merkezlerinin bulunduğu alanların lodos ve kible gibi sıcak ve kuvvetli rüzgarlara açık olması yağın karı tehdit etmekte ve ziyaretçilerin gerçekleştireceği aktiviteleri güçleştirmektedir. Kar kalınlığı ve karın yerde kalış süresi kış turizminin süresini tayin etmektedir. Bu bağlamda, kar kalınlığının en az 1 metre ve yerde kalış süresinin ise en az 120 gün olduğu alanlar kış turizmi için öncelikli potansiyel taşımaktadır (Doğaner, 1997; Özgüç, 2007).

Kayak merkezlerine ulaşılabilirlik kış turizminin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim kayak merkezlerinin dağlık ve yüksek alanlarda olduğunu düşündüğümüzde ziyaretçilerin kolay bir şekilde ulaşması son derece önemlidir. Kayak merkezlerindeki mekanik tesisler, kayak pistleri, konaklama imkanları, yiyecek-içecek işletmelerinin çeşitliliği ve kara bağımlı olmayan etkinliklerin varlığı ziyaretçiler için çekicilik unsurlarıdır. Büyük şehirlere olan uzaklık kış turizminin gelişiminde önemli olan bir başka unsurdur. Uludağ, Kartepe ve Kartalkaya gibi kayak merkezleri büyük şehirlere olan yakınlığıyla bu avantajı kullanmaktadır.

Kayak merkezlerinin markalaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütmek hem bilinirliği hem de kış turizmi talebini arttırmak için önemlidir. Tanıtım/pazarlama, pr çalışmaları, sosyal ve dijital medya kullanılması markalaşmada etkin bir şekilde kullanıldığı takdirde çok başarılı sonuçların alınacağı tahmin edilmektedir. Günümüzde insanların eğitim ve kültür seviyesinin artması, kayak sporuna ilgi duyması kış turizmine katılan ziyaretçi sayısının artmasına neden olmaktadır. Yılbaşı, Noel ve sömestri tatillerinin kış döneminde yaşanıyor olması kış turizminin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle okulların tatile girmesi çocuklu ailelerin kış turizmine katılmasına fırsat sunmaktadır. Kar ve kış festivallerinin doğada renkli ve muhteşem görüntüler ortaya çıkarması potansiyel turizm talebini efektif dönüşürmede etkili olabilmektedir.

Ülkelerin kalkınma politikalarında kış turizmine yer vermesi kilit bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, kış turizmi arzı açısından zengin olan ülkeler bunu bir avantaja çevirerek kırsal ve yerel kalkınma da bir araç olarak kullanabilirler. Bu doğrultuda, Avusturya ve İsviçre’de nüfusun %25’inden fazlası kış sporlarına katılırken (Koşan, 2013) Alpler ’de kayak milli bir spor olarak görülmekte ve ülkelerin kalkınma politikalarında yer almaktadır.

Ülkelerin kış turizmine yönelik tutumu, desteği ve girişimleri ise bir başka önemli konudur. Buradan hareketle, ülkeler kış turizminde altyapı eksikliklerini gidermeli, üstyapı eksiklikleri için yeni finansal kaynaklar araştırmalı ve yatırımcıları kendi ülkelerine çekmeye çalışmalıdır. Bunun yanı sıra kış turizmi planlamaları ile ilgili yönetim yaklaşımı benimsenmelidir. Çünkü başarılı ve etkin bir kış turizminin varlığı ancak birden çok aktörün ve paydaşın bir araya gelmesiyle mümkündür. Tüm bu bilgiler ışığında kış turizminin gelişimi birden çok faktörün bir araya gelmesiyle söz konusu olabilir (Kara, 2020).

Günümüzde kış turizmi giderek ilgi görmeye başlamıştır. Kış turizmine yönelik artan bu ilgi aynı zamanda birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Küresel ısınma, iklim değişiklikleri, sera gazı etkisi ve karbondioksit salınımı bu olumsuzluklardan bazılarıdır. Sürdürülebilir bir kış turizmi için bu olumsuzlukların en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, kış destinasyonlarına sahip ülkeler çevre dostu, doğaya duyarlı, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmalı ve yeşil kayak merkezi modeli üzerinde durmalıdır. Ülkeler ekonomik büyümeyi amaçlarken aynı zamanda ekolojik dengeyi de gözetmek zorundadırlar. Çünkü doğa ülkeler, toplumlar ve insanlar için temel sermaye niteliğindedir.

Dağlık, engebeli ve yüksek araziler kış turizmi sayesinde maddi bir değere dönüşmektedir. Kış turizmi geliştiği yörelerde mikro düzeyde yerel ekonomilere ve makro düzeyde ulusal ekonomilere katkı yapmaktadır. Kış turizmi, genellikle dağlık yörelerde bulunan küçük yerleşim birimlerinin kalkınmasına katkıda bulunmaktadır. Turizm faaliyetleri, bu yörelerin altyapısının geliştirilmesini teşvik eder ve yerel halkın yaşam standartlarını yükseltmeye yardımcı olur. Bu durum da göçü azaltabilir. Kış turizmi, turistik destinasyonlarda önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Kayak merkezleri, oteller, restoranlar, tur operatörleri, kayak ekipmanı kiralama hizmetleri ve diğer turistik tesisler, turistlerden gelen harcamalarla gelir elde eder. Bu, yörenin ekonomisine önemli miktarda ekonomik girdi sağlar. Kış turizmi, birçok insana istihdam imkânı sağlamaktadır. Kayak merkezleri, oteller, restoranlar, taşıma şirketleri ve diğer turistik işletmeler, turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak için personel istihdam eder. Bu, yerel halka iş imkânları yaratır ve işsizlik oranını azaltır. Kış turizmi, turistik destinasyonlardaki yerel ekonominin canlanmasını sağlar. Turistlerin harcamaları, yerel hizmet sağlayıcılarını, tedarikçileri ve yerel esnafları destekler. Restoranlar, mağazalar, el sanatları ve hediyelik eşya satıcıları gibi işletmeler, turistlerin taleplerine cevap vererek gelir elde eder. Kış turizmi, turistik yörelerde altyapı gelişimine katkıda bulunmaktadır. Yolların, konaklama tesislerinin, kayak pistlerinin, teleferiklerin ve diğer turizm altyapılarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi, turistlerin konforlu ve güvenli bir şekilde seyahat etmelerini sağlar. Bu da bölgenin turist çekme potansiyelini artırır. Kış turizmi, sadece turizm sektörünü değil, aynı zamanda diğer sektörleri de canlandırmaktadır. İnşaat, gıda, ulaşım, perakende ve hizmet sektörleri gibi birçok sektör, turizm faaliyetlerinin artmasıyla birlikte büyüme fırsatları yakalamış olur.

Kış turizmi, farklı kültürlerin bir araya gelmesine imkân vermektedir. Farklı ülkelerden, farklı yaşam tarzlarına sahip turistler bir araya gelir ve kültürel alışverişte bulunurlar. Bu, karşılıklı anlayışı artırır, kültürel çeşitliliği kutlar ve küresel ilişkileri güçlendirir. Kış turizmi, yerel

kültürel faaliyetlerin canlanmasını teşvik etmektedir. Turistik destinasyonlardaki festivaller, el sanatları sergileri, yerel müzik ve dans gösterileri gibi etkinlikler, yerel kültürün yaşatılmasına ve tanıtılmasına yardımcı olmaktadır. Kış turizmi, doğal ve çevresel kaynakların korunması konusunda toplumsal farkındalığı artırabilir. Turistler, doğal güzellikleri gördükçe ve koruma çabaları hakkında bilgilendirildikçe, çevresel hassasiyetlerin artmasına ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının teşvik edilmesine yardımcı olabilir.

Türkiye özelinde bir değerlendirme yaptığımızda doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel değerleri, sosyokültürel çekicilikleri ile zengin bir turistik arz kaynağına sahiptir. Bu arz kaynaklarının çeşitlendirilerek ekonomik bir değere dönüşmesi ancak alternatif turizm türlerine yönelmekle mümkündür. Bu alternatif turizm türlerinden bir tanesi de kış turizmidir. Türkiye sahip olduğu dağlık alanlar ve uygun yükseltisi ile kış turizmi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Türkiye’de Batı’dan Doğu’ya doğru gidildikçe yükseltinin belirgin bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu doğrultuda, kar yağışının yoğun olarak görüldüğü birçok nokta olmasına rağmen bu yerlerin sadece bazıları kış turizmine ev sahipliği yapmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Karadeniz Bölgesi bu yerlerin başında gelmektedir. Bu bölgeler engebeli ve yüksek irtifaya sahip olduğu için kayak merkezi inşasında zorluk yaşamayı, ulaşım imkânlarında birtakım teknik ve finansal kısıtlılıkların bulunmasından dolayı potansiyelini yeterince değerlendirememektedir (Demiroğlu, 2014).

Türkiye 2000’li yılların başında sınırlı sayıda kayak merkezine sahipken bu alanda yatırımların artmasıyla günümüzde azımsanmayacak derecede kayak merkezine sahiptir. Ancak, mevcut kış turizmi arzı henüz iç pazara hitap etmekte dış pazarlar için rekabet edebilecek düzeyde değildir (Doğaner, 1997: 41; Demiroğlu, 2014: 168). Türkiye yaklaşık 1.200 bin kış turistine ev sahipliği yaparken bunların 807 binini yerli turistler oluşturmaktadır. Yabancı turistlerin bu sayı içindeki oranı %15’dir (Vanat, 2022). Kış turizmi kapsamında Türkiye’yi ziyaret eden yabancı turistlerin oranı görüldüğü üzere çok düşüktür. Fransa ve Avusturya gibi ülkelerde 10’dan fazla kayak merkezini her sezon 1 milyonun üzerinde kayak sever ziyaret etmektedir (Koşan, 2013). Erzurum Palandöken’de 2011 yılında Kış Üniversite Oyunları ve 2017 yılında yine Erzurum Palandöken’de düzenlenen Avrupa Gençlik Kış Olimpiyatları Türkiye’nin uluslararası arenada kış turizmi açısından bilinirliğini arttırmada bir kıvılcım yaratmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’nin her ne kadar kış turizmi alanında uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapsa da henüz uluslararası bilinirliğinin yeterli düzeyde olduğunu söylemek güçtür.

Bu çalışma ikincil verilere dayanmaktadır. Gelecek çalışmalar hem nitel hem nicel hem de karma yaklaşımlarla gerçekleştirilerek kış turizmi konusu daha derinlemesine incelenebilir. Kış turizminin sadece arz yönüne değil talep yönüyle ilgili araştırmalara da odaklanılmalıdır. Böylece, kış ziyaretçilerinin seyahat motivasyonları ortaya çıkarılarak istek ve beklentilerini karşılamak için birtakım iyileştirmeler yapılabilir. Kış turizmi açısından çeşitli yöreler analiz edilebilir. Diğer yandan, ülkeler ve bölgeler arasında karşılaştırmalı analizler yapılarak daha bütünsel bir bakış açısı ortaya koyulabilir. Küresel ısınma ve iklim değişiklikleri gibi konular kış turizminin gelişiminde tehdit oluşturduğu için sürdürülebilir kış turizmi konusunda çalışmalar yapılabilir. Kayak merkezlerinde yeşil uygulamalar ve yenilenebilir enerji kullanılması ile ilgili çalışmalar yürütülebilir. Bu bağlamda, araştırmacılar farklı çalışmalar gerçekleştirerek literatüre katkı sağlayabilirler.

4. KAYNAKÇA

- Ağger, V. (2011). Üniversite 2011 Kış Oyunlarının Erzurum Kış Turizmi Potansiyeline Etkileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Akkuş, G. (2019). Ilgaz Dağında Kış Turizm Talebi ve Gelişimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-27.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arbesser, M., Grohall, G., Helmenstein C., & Kleissner, A. (2010) *Die ökonomische Bedeutung des alpinen Wintersports in Österreich – Jahresbericht 2009*. Wien: Österreichisches Bundesministeriums für Wirtschaft, Familie und Jugend (BMWFJ).
- Aytaç, A. S.; Çağlak, S.; Bozdağ, E. ve Çiftçi C. (2014). Karacadağ'da (Şanlıurfa- Diyarbakır) Kış Turizmi Potansiyelini Belirleyen Fiziki Coğrafya Etmenleri. *Electronic Turkish Studies*, 9(5), 293-305.
- Bereket, C. (1997). *İstatistiklerle Kayak Sporunu*. Türk Kayak Vakfı Yıllığı, Ankara.
- Bull, A. (1995). *The Economics of Travel and Tourism*. Melbourne, Australia: Longman.
- Claudet, B. L., & Ghantous, N. (2013). Emotions' Impact on Tourists' Satisfaction With Ski Resorts: The Mediating Role of Perceived Value. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 30(6), 624-637.
- Clifford, H. (2002). *Downhill Slide: Why The Corporate Ski Industry Is Bad For Skiing, Ski Towns and The Environment*. San Francisco, CA: Sierra Club Books.
- Çakmak, F. ve Yılmaz, Ö. (2017). Turizmin Sürdürülebilirliği Açısından Kış Turizmi. 1st International Sustainable Tourism Congress - 23-25 Kasım 2017 (s. 90-99), Kastamonu.
- Demiroğlu, O. C. (2014). *Kış Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Dinler, Z. (1994). *Bölgesel İktisat*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Doğaner, S. (1997). Türkiye'nin Dağlık Alanlarında Kış Turizmini Etkileyen Başlıca Coğrafi Etmenler. *Coğrafya Dergisi*, 5, 19-44.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası* (5. Baskı). İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Flagestad, A., & Christine, A. H. (2001). Strategic Success in Winter Sport Destinations: A Sustainable Value Creation Perspective. *Tourism Management*, 22(5), 445-461.
- Gülsoy, M. T. (2014). En popüler Kış Sporunu, Doz Ankara Eczacı Odası Yayın Organı <http://doz.aeo.org.tr/5/024.html> (Erişim Tarihi: 21.06.2022).
- Halloway, C. J., & Taylor, N. (2006). *The Business of Tourism Seventh Edition*. England: Prentice Hall.
- Hantel, M., Ehrendorfer, M., & Haslinger, A. (2000). Climate Sensitivity of Snow Cover Duration in Austria. *International Journal of Climatology*, 20, 615-640.
- Hudson, S. (2000). *Snow Business: A Study Of The International Ski Industry*. Andover, UK: Cengage Learning.
- Hudson, S. (2003). *Sport and Adventure Tourism*. New York: The Haworth Hospitality Press.

Isselin-Nondedeu, F., & Bedecarrats, A., 2007: Soil Microtopographies Shaped By Plants and Cattle Facilitate Seed Bank Formation on Alpine Ski Trails. *Ecological Engineering*, 30(3), 278–285.

İncekara, A. (1998). *Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.

Kara, E. (2020). Kış Turizminin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ordu İli Örneği. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

Kara, E.; Dalgın, T. ve Çeken, H. (2021). Ordu Çambaşı Kayak Merkezindeki Kış Turizmi Faaliyetlerinin Yerel Kalkınmaya Etkisi. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 16(63), 1318-1337.

Katkat, D. ve Mızrak, O. (2006), Yaz ve Kış Turizmlerinin Türkiye Ekonomisine Katkılarının Karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(4), 32-39.

Kılıçarslan, N. (2008). Spor Turizmi ve Uluslararası Spor Organizasyonlarının Turizme Etkisi: 2011 Erzurum Üniversite Kış Oyunları. Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.

Koenig, U., & Abegg, B. (1997). Impacts of Climate Change on Winter Tourism in The Swiss Alps. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(1), 46-58.

Korňan, M. (2020). Potential Negative Effects of Construction of A High-Mountain Ski Resort In the High Tatras, Slovakia, on Breeding Bird Assemblages. *Community Ecology*, 21(2), 213-226.

Koşan, A. (1994). Turizm Faktörünün Bölgeler Arası Dengesizliği Gidermede Etkisi ve Erzurum Palandöken Kış Sporları Turizm Merkezi Projesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Koşan, A. (2013). Kış Sporları Turizmi–Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait Bir Araştırma (Palandöken'de Bir Uygulama). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 293-324.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10177/kis-sporlari-turizm-merkezlerine-iliskin-genel-bilgiler.html> adresinden, Erişim Tarihi: 20.12.2022.

Laiolo, P., & Rolando, A. (2005). Forest Bird Diversity and Ski-Runs: A Case of Negative Edge Effect. *Animal Conservation*, 8, 9-16.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, <https://www.mgm.gov.tr/tahmin/kayakmerkezleri.aspx> adresinden, Erişim Tarihi: 20.12.2022.

Özgüç, N. (2007). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Somuncu, M. (2004). Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-21.

Şebin, K. (2009). Erzurum Kış Sporları Turizmi ile İlgili Yöre Halkının Tutum ve Beklentileri. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Tanyeri, Y. (2002). *Kayak, Kayak Tekniği ve Öğrenimi*. Erzurum: TDK.

Tanyeri, Y. (2018). *Kayak Tarihi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Tranos, E., & Davoudi, S. (2014). The Regional Impact of Climate Change on Winter Tourism in Europe. *Tourism Planning & Development*, 11(2), 163-178.

Tourismus Benchmarking (2010). Die Schweizer Tourismuswirtschaft im internationalen Vergleich, Schlussbericht zum "Internationalen Benchmarking Programm für den Schweizer Tourismus Update 2008 – 2009", Januar 2010, Schweizerische Eidgenossenschaft, Staatssekreteriat für Wirtschaft SECO, Bern, www.bakbasel.com.pdf.

Türkdoğdu, E. (2010). Türkiye'nin Geliştirilebilir Bölgesel Kış Turizmi Potansiyeli: Avrupa'nın Bölgesel Kış Turizmi Merkezleri ile Türkiye'nin Bölgesel Kış Turizmi Potansiyelinin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, https://www.tursab.org.tr/e-dergi?pdf=apps/OldFiles//dosya/12196/tursab-kis-turizmi-raporu119314251845-1_12196_3978793.pdf adresinden, Erişim Tarihi: 26.01.2022.

Uçar, M., Çeken, H. ve Ökten, Ş. (2017). *Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma (Fethiye Örneği)*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Unbehaun, W., Pröbstl, U., & Haider, W. (2008). Trends in Winter Sport Tourism: Challenges for The Future. *Tourism Review*, 63(1), 36-47.

Vanat, L. (2021). International Report on Snow & Mountain Tourism. Overview of the key industry figures for ski resorts.

Vanat, L. (2022). International Report on Snow & Mountain Tourism. Overview of the key industry figures for ski resorts.

Weiss, O.; Norden, G.; Hilscher, P., & Vanreusel, B. (1998). Ski Tourism and Environmental Problems: Ecological Awareness Among Different Groups. *International Review for the Sociology of Sport*, 33(4), 367-379.